

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Шифр та назва спеціальності

053- психологія

Освітня програма

Психологія

Рівень освіти

Бакалавр

Семестр

5

Інститут

Соціально-гуманітарних технологій

Кафедра

Педагогіки та психології управління соціальними системами імені акад. І.А. Зязюна (301)

Тип дисципліни

Профільна дисципліна.

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Попова Галина Вікторівна

Halyna.Popova@khpі.edu.ua

Кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами імені акад. І.А. Зязюна НТУ «ХПІ»

Досвід педагогічної роботи – 27 років. Автор понад 200 наукових та навчально-методичних праць. Провідний лектор з дисциплін: «Соціальна психологія», «Арт-терапія», «Соціально-психологічний тренінг» та ін.

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Шаполова Вікторія Валеріївна

Viktoriia.Shapolova@khpі.edu.ua

Кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами імені акад. І.А. Зязюна НТУ «ХПІ»

Досвід викладацької діяльності – 10 років. Автор понад 50 наукових та навчально-методичних праць. Автор тренінгів з проблем лідерства з розвитку особистості в різних аспектах та командоутворення. Провідний лектор з дисциплін: «Методи гри в психологічній практиці», «Психологія адиктивної поведінки», «Соціально-психологічний тренінг», «Соціальна психологія», «Психологія тимблдингу», «Лідерство в управлінні соціальними системами» та ін.

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на оволодіння теоретичними та практичними знаннями щодо закономірностей соціальної поведінки особистості: різних сторін спілкування, соціалізації, функціонування соціальних установок, групових феноменів малих та великих груп.

Мета та цілі дисципліни

полягає у наданні студентам систематизованих знань щодо закономірностей функціонування соціально-психологічних явищ та прийомів їх дослідження на рівні особистості та малої групи.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації.. Підсумковий контроль – екзамен.

Компетентності

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії,

ЗК9 Здатність працювати в команді.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК12. Здатність до усної та письмової професійної комунікації державною та англійською мовою.

ЗК14. Здатність компаративного аналізу фізичних (біологічних), соціальних, культурних, психологічних характеристик індивіда, особистості.

ЗК15. Здатність до аналізу особливостей розвитку психічних процесів в процесі взаємодії людини з навколишнім середовищем.

ЗК16. Володіння навичками оформлення та представлення результатів наукового дослідження.

Компетентності спеціалізації:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацювати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК16. Здатність визначати психологічні особливості людини та джерела їх походження на індивідуальному, особистісному та індивідуальному рівні.

Результати навчання

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань, ілюструвати прикладами.

- ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
- ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.
- ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.
- ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.
- ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців.
- ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.
- ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
- ПР14. Оцінювати соціально-психологічні процеси у команді у процесі вирішення фахових завдань.
- ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
- ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
- ПР24. Самостійно аналізувати факти, явища та процеси в системі «людина-світ» в їх діалектичному взаємозв'язку та урахування тих тенденцій, які відбудуватися у світі.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 90 год. (3 кредитів ECTS): лекції – 20 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 54 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: «Вікова психологія», «Психологія сім'ї», «Психологія особистості», «Загальна психологія».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекційні та практичні заняття проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій. Використовується проєктний підхід до навчання, ігрові методи, робота в малих групах; семінари-дискусії; кейс-метод; ділові ігри.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Соціальна психологія як галузь психологічної науки.

Соціально-психологічні явища. Предмет соціальної психології. Структура соціальної психології, її місце в системі наук. Загальні й прикладні задачі соціальної психології. Історичні форми соціально-психологічного знання. Етапи розвитку соціально-психологічних знань.

Тема 2. Методологія, методи й основні напрями соціально-психологічних досліджень.

Специфіка наукового дослідження в соціальній психології, його методологічні основи. Проблема якості соціально-психологічної інформації. Класифікація методів соціальної психології. Програма соціально-психологічного дослідження. Основні напрями соціально-психологічних досліджень за кордоном: бихевиоризм, психоаналіз, когнітивизм, інтеракціонизм. Відчизняна соціальна психологія.

Тема 3. Загальні закономірності спілкування. Соціальна перцепція.

Тема № 3. Загальні закономірності спілкування. Соціальна перцепція. Спілкування в системі міжособистісних і суспільних стосунків. Типи спілкування. Функції спілкування та його значення в житті людини. Сторони спілкування. Поняття та явища соціальної перцепції у соціальній психології. Механізми взаєморозуміння в процесі спілкування (емпатія, ідентифікація, рефлексія). Явище стереотипізації. Помилки першого враження. Зміст і ефекти міжособистісного сприйняття. Казуальна атрибуція. Міжособистісна атракція. Соціально-психологічні основи побудови іміджу..

Тема 4. Комунікативний бік спілкування.

Специфіка процесу обміну інформацією в міжособистому спілкуванні. Система кодифікації і декодифікації інформації у процесі спілкування. Зворотній зв'язок. Комунікативні бар'єри. Схема Ласуеля при вивченні комунікативного процесу. Вербальна комунікація. Невербальна комунікація. Оптико-кінетична система знаків. Паралінгвістична і екстралінгвістична системи знаків. Організація простору й часу комунікативного процесу. Ділова бесіда: етапи, фактори ефективності.

Тема 5. Інтерактивний бік спілкування. Психологічний вплив в ході спілкування.

Основні підходи до дослідження інтерактивної сторони. Типи взаємодій: кооперація, конкуренція, конфлікт. Схема реєстрації групового взаємодій (Р. Бейлз). Взаємодія як організація спільної діяльності. Трансактний аналіз взаємодії по Е. Берну. Психологічна гра та її типи. Конфліктна взаємодія: види, фази, можливості, управління. Способи практичного впливу людей один на одного: навіювання, переконання, зараження, наслідування. Типи впливу на партнера по спілкуванню. Класифікація впливу за О. Сідоренко.

Тема 6. Особистість як соціальна якість людини. Соціалізація.

Тема 6. Особистість як соціальна якість людини. Соціалізація.

Соціальна детермінація особистості. Соціальні потенціали особистості. Соціальні потреби особистості (в прийнятті, визнанні, контролі) по У. Шутцу. Соціальна адаптація та дезадаптація. Поняття "соціалізація". Сфери, механізми, інститути становлення особистості. Концепції соціального розвитку особистості (психоаналітичні, біхевіористичні, конітивистські та ін.). Результати соціалізації. Рольова поведінка особистості: роль та статус, рольові очікування, типи ролей, рольові конфлікти.

Тема 7. Соціальні установки.

Функції та структура атит'юда. Експерименті Лап'єра. Диспозиційна концепція регуляції соціальної поведінки особистості Ядова. Можливості зміни соціальних установок особистості. Методи впливу на установки. Я-концепція як система соціальних установок. Індивідуальні особливості соціальних установок.

Тема 8. Соціально-психологічна характеристика малої групи.

Тема 8. Соціально-психологічна характеристика малої групи.

Специфічні ознаки малої групи. Кількісні характеристики малої групи. Класифікація малих груп. Загальна характеристика динамічних процесів у малій групі. Утворення малої групи. Феномен конформістичності, експерименти С.Аша. Групові норми. Ідіосинкратичний кредит. Меншість та більшість у групі. Групова згуртованість. Сумісність членів групи. Рольовий розподіл у групі. Типи групових ролей. Лідерство й керівництво в малих групах. Соціально-психологічний клімат групи та методи його дослідження. Методи дослідження взаємовідносин у групах. Соціометрія: історія виникнення, процедура проведення та обробки даних, основні показники, методи інтерпретації. Референтометрія. Методи дослідження психологічного клімату в колективі.

Тема 9. Психологія великих соціальних груп.

Загальні ознаки великих соціальних груп. Психологія націй. Поняття "національний характер". Проблема національних здібностей, темпераменту й інших виявів. Поняття етноцентризму та етнотолерантності. Психологія класів. Психологія впливу на великі групи: пропаганда, реклама. Психологічні аспекти впливу ЗМІ. Загальна характеристика й типи стихійних груп. Способи впливу на особистість у стихійних групах: зараження, навіювання, наслідування. Паніка як тип поведінки натовпу. Можливості управління поведінкою натовпу.

Самостійна робота

Курс передбачає виконання індивідуальних завдань.

Теми індивідуальних завдань.

Теоретична таблиця «Основні напрями соціально-психологічних досліджень»

Теоретична таблиця «Прикладні завдання соціальної психології у різних сферах суспільного життя»

Планування курсової роботи як програми соціально-психологічного дослідження

Дослідження соціоперцептивних характеристик за допомогою методики М. Фідлера

Дослідження комунікативних особливостей за допомогою тесту В.А. Лабунської

Дослідження Я-концепції за допомогою методики М.Куна (мод. Т. В. Румянової)

Дослідження групових феноменів за допомогою соціометрії

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Соціальна психологія : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Воляннюк, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. Кононець, О. В. Москаленко, О. І. Боковець, Б. В. Андрійцев ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.
2. Варій М.Й. Соціальна психіка нації. – Львів: СПОЛОМ, 2002. – 184 с.
3. Москаленко В. В. Соціальна психологія: Підручник. – 2-ге вид., випр. та доп. – К., 2008.
4. Ануфрієва Н. М. Соціальна психологія : навч. посіб. для ст-ів вузів / Н.М.Ануфрієва, Т. М. Зелінська, Н. О. Єрмакова. – К. : Каравела, 2011. – 296 с.
5. Корнев М. Н. Проблема групи та особистості у соціальній психології : курс лекцій / Корнев М. Н., Фомічева В. М. ; Ін-т післядипломної освіти КНУ ім.Т. Шевченка. – К., 2004. – 222 с
6. Ващенко, І. В. Конфліктологія та теорія переговорів [Текст]: навч. посібник / Ірина Володимирівна Ващенко, М. І. Кляп. – Рек. МОН. – К. : Знання, 2013. – 407 с. – (Вища освіта XXI століття). кільк.прим.: 10 (КХ. – 5, Філо. – 1, МВ. – 4)
7. Гребеньков, Г. В. Конфліктологія [Текст]: навч. посібник / Г. В. Гребеньков. – Рек. МОН. – Львів : Магнолія 2006, 2011. – 229 с. – (Вища освіта в Україні).
8. Орбан-Лембрик, Л. Е. Соціальна психологія у 2-х кн. [Текст] : підручник. Кн.2 : Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія / Лідія Ернестівна Орбан-Лембрик. – Рек. МОН. – Чернівці : Книги - XXI, 2010. – 464 с. кільк.прим.: 10
9. Орбан-Лембрик, Л. Е. Соціальна психологія у 2-х кн. [Текст] : підручник. Кн. 1 : Соціальна психологія особистості і спілкування / Лідія Ернестівна Орбан-Лембрик. – рек. МОН. – Чернівці : Книги -XXI, 2010. – 464 с. кільк.прим.: 10
10. Савицька, О. В. Етнопсихологія [Текст]: навч. посібник / Ольга Вікторівна Савицька, Л. М. Співак. – Рек. МОН. – К. : Каравела, 2011. – 264 с. кільк.прим.: 10

Додаткова література

1. Романовський О.Г, Пономарьов О.С., Лапузіна О.М. Ділова етика: Навч. пос. – Х.: НТУ „ХПі”, 2006. – 364 с.
2. Загальна психологія [Текст]: підручник / за ред. С.Д. Максименка. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 688 с.
3. Синявський, В.В. Психологічний словник [Текст] / В.В. Синявський, О.П. Сергєєнкова, Н.А. Побірченко. – К.: Науковий світ, 2007. – 274 с.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді заліку (30%) та поточного оцінювання (70%).
Екзамен: усна доповідь на 3 запитання.
Поточне оцінювання: 3 онлайн тести.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Олександр РОМАНОВСЬКИЙ

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Жанна БОГДАН